

О МАГИЈИ

О ГАТАРСКИМ И ВРАЧАРСКИМ БЕСМИСЛИЦАМА

И да зна сваки од вас држати-сасуд свој у светости и у части, а не у страсти похотној, као и незнабошци који не познају Бога (1. Сол 4, 4–5). Ово слово намењено је, пре свих, онима који су пали у превелики немар. А ако су такве оптужбе упућиване Јудејима, какав бисмо опроштај и какво оправдање могли да очекујемо ми који, након толике благодати коју примисмо, завршавамо у истој духовној беди као и они? Многи и данас страдавају од ове болести и разарају своје животе. Они који се одадоше бављењу гатарским бесмислицама, осим што се сукобе са Богом, добијају као плату непотребне жалости и удаљавају се од подвига врлине. Тиме је ђаво убедио оне најнерасудније да не зависе од њих самих дела врлине или греха, нити да су удостојени икакве слободне воље, настојећи да тако постигне две ствари, које су уједно и најпогубније: и да их одговори од улагања труда у стицање врлине и да их лиши предрагоценога дара слободе.

Ову страхотну болест наш ненавидник уводи у човека неки пут кроз врачање, некада кроз гатање по знаковима, кроз сујеверно разликовање дана, кроз зло учење о судбини и на многе друге начине, доводећи све у потпуно растројство. (*На Исцају, ПГ 56, 35*)

ЉУДСКЕ ЖРТВЕ. О МРТВАЦИМА КОЈИ ГОВОРЕ (тј. о спиритизму)

А шта би могао рећи", питаће неко, "о томе што неки жреци отимају децу, кољу је и користе се њом приликом савршавања магијских обреда?" Шта ту има да се каже? О томе да ови кољу децу, додуше, сведоче многи. Него реци ти мени, одакле ти помисао да им душе закраних помажу у њиховим магијским делима? "Дешава се", кажеш, "да ђавоимани вичу: 'Ја сам душа закраног!'". Али и то је тек ђавоља смицалица и обмана. Та није душа умрлога та која се јавља, него демон који јој подражава да би преварио оне који га слушају, јер када би душа могла да уђе у демонску ипостас, утолико пре могла би да уђе у сопствено тело. Иначе не би могло да се логично објасни то да недужно пострадала душа сарађује са оним који јој је нанео неправду, нити то да човек може да преобрази бестелесну силу у неки други начин постојања. Због тога, уколико је телима то немогуће и ако нико не може да преобрази људско тело у тело магарца, утолико пре немогуће је да се догоди то са невиђивом душом. Нико њу не може преобразити у демонско биће.

Према томе, све су то бунцања пијаних вештица и приче за малу децу. (*На Матеја, ПГ 57, 353*)

ХРИШЋАНИ СЕ СВЕТИМ КРШТЕЊЕМ ОДРИЧУ САТАНЕ

Говори непрестано следеће речи: "Одричем те се, сатано". Ништа нема већу силу од ових речи, уколико их и на делу остваримо.

Научите их ви којима предстоји крштење. Ове речи потврда су сагласности са Господом. Управо слично ономе што ми чинимо, када купујемо на тржници слуге, те питамо најпре њих који су изложени на продају да ли су вољни да нам слугују, и Христос нама чини. Када дође тренутак да те узме у службу Своју, претходно те пита да ли желиш да оставиш суровога и немилосрдног тиранина и прима од тебе сагласност. Његова власт, дакле, није присилна.

А погледај тек колико је Његово човекољубље. Ми, пре но што обавимо куповину, питамо најпре те који се продају, а када добијемо потврду, тек тада дајемо новац. Али Христос то не чини – Сам нас је све купио крвљу Својом. Зато каже: *Скупо сте плаћени* (1 Кор 7, 23). Међутим, Он нас ни тиме не сили да му послужимо, него каже да, ако нам то не чини радост и не желимо да Његову власт сами и од своје воље примимо, Он нас неће на то приморавати.

А ми, ето, никада се нећемо решити да купимо лоше слуге, а ако се и решимо, учинићемо то свесно, али ни цена тада неће бити иста. Али Христос, купујући неблагодарне и незаконе слуге, платио је за све прву цену, или, боље речено, највишу и то толико високу, да ни слово ни разум не могу њену величину представити. Он за то не даде небеса или земљу или море, него понуди цену већу од свега – крв Своју – и њоме нас купи. И после тога не иште сведоке нити писане потврде, него се задовољава простим речима: "Одричем те се, сатано, тебе и бешчашћа твога". Овим речима Својим обухватио је све.

Изговоримо, дакле, речи "одричем те се, сатано", јер то ће нам се тражити у онај дан, те их сачувајмо како бисмо залог нетакнут предали.

САТАНСКО СЛУЖЕЊЕ И ЗНАМЕЊА

Сатанско служење су свако сујеврно разликовање дана, гатање и читање знамења. А шта су све знамења?

Догађа се често да неко излазећи из куће и угледавши кога без ока или без ноге, протумачи то као некакав знак. То је сатанско служење. Не чини дан лошим сусрет са неким човеком, него живљење у гресима. Стога, када излазиш из куће, једнога се само чувај – да грех не сретнеш. То је оно што нас обара, а без тога ни ђаво неће моћи да нам нашкоди. А ти, ето, видиш човека, па помислиш како је то лош знак, а не видиш замку ђаволову, која те окреће против другог човека који ти никакво зло није нанео и злочи ти брата твога без икаквог разлога. Бог нам је заповедио да и непријатеље љубимо, а ти се одвраћаш од онога који ти ништа не учини и кога ни за шта не можеш окривити. Не увиђаш ли како се то ненавидник наш са тобом подсмева, како је то не тек срамотно, него и погубно?

Ево још жалосних примера. Мада црвеним од срама, рећи ћу и ово ради нашег спасења. Ако нам у сусрет, кажеш, наиђе девојка, дан ће нам бити неуспешан; ако ли сретнемо блудницу, биће успешан и чека нас велики добитак. Покриваш лице, лупаш се по челу и клањаш до земље, али не чиниш то сада јер се срамиш разобличавања, него када ти се догоди ово што рекох .

Гледај, дакле, како нам и ту ђаво припреми замку – од целомудрене да се одвраћамо, а да се радујемо беспризорној. Знајући да Христос каже: *Који погледа на жену са жељом за њом, већ је учинио прелјубу са њом у срцу своме* (Мт 5, 28) и видевши како многи успевају да одоле разврату, а желећи, опет, да их како другачије обрати на грех, ненавидник је овим лукавством постигао да неки са радошћу гледају неће ли где срести блудну жену.

А шта, опет, рећи за оне који користе бајалице и амulette и који главу и ноге украшавају бакрењацима са ликом Александра Македонског? Па је ли то уздање наше, па зар да после Крста и смрти Господње наду у спасење своје полагамо у лик неког јелинског краља?

ХРИСТОВ КРСТ НАШЕ ЈЕ УЗДАЊЕ

Зар не знаш шта је све учинио Крст Христов? Уништио је смрт, затро је грех, обесмислио преисподњу, одузео моћ ђаволу, а зар да ти тело не исцели? Целу васељену васкрсе, а ти Му не верујеш. Којега ћеш се оправдања удостојити?

"ХРИШЋАНКА ЈЕ ЖЕНА..."

Не само да користиш амulette и бајалице, него уводиш у кућу и пијане вештице којима не може да се прати мисао и не црвениш од стида што се после толиког мудрољубља томе приклањаш. Најпогубнија последица ове обмане је што када ти саветујемо и тражимо да се оканеш тога, ти као оправдање кажеш: "Та је жена хришћанка и, бајући, ништа друго не говори до име Божје." Па управо је зато и ненавидим и одвраћам се од ње што име Божје користи да му се наруга, јер, говорећи да је

хришћанка, чини што и идолопоклоници. И демони су изговарали име Божје и говорили и оно: *Знамо те ко си, светац Божји* (Мк 1, 24), а били су демони – те их Господ осуди и изагна.

Молим вас зато да останете чисти од ове обмане и да се овога мога слова неодступно држите... Уз то, осењујте се често крсним знаком, јер тако не само човек, него ни ђаво неће моћи да вам нашкоди ни у чему, видевши како се нигде без тога оружја не појављујете. (*Прва катихеза*, ЕПЕ 30, 570–576)

НАЈГОРЕ СУЈЕВЕРЈЕ

(...)Некада се и свештеник неким из сопственога, људског рода, авај, учини ужаснијим и од саме грознице и мрскији и од смрти. Зато се чини да је већи разлог за очајање појава свештеника него лекареве речи које су расејале наду у онај живот, ако се верује да је онај који је претпоставка вечнога живота – предзнак смрти. (*Девета катихеза*, ЕПЕ 30, 522)

ДЕМОНИ НЕ ЛЕЧЕ

Чекаш ли да те бесови исцеле? Када им је Христос дозволио да уђу у свиње, они су их сместа бацили у море не пожалевши их, а пожалиће људска тела? Камо среће да не убијају, да не желе зло човеку! Изагнаше те из раја, лишише те небеске части, а исцелиће ти тело? Жалосне ли заблуде. Демони знају само како да чине зло, да наносе штету, а не знају да исцељују. Не жале душу, а мислиш да ће пожалити тело? Свим силама настоје да удаље човека од Царства небескога, а усхтеће да га ослободе болести? Ниси ли чуо пророка или, боље, Самога Бога кроз пророка, где говори да не могу да *чине* ни добро ни зло? А и када би могли да исцеле све и да би хтели, што је немогуће, не би требало да ово што имаш мењаш за прелесну красоту незнатног и пропадљивог добитка, а непропадљиве и вечите штете. Исцелићеш тело да би изгубио душу? Лош ти је пазар. Гневиш Бога, саздатеља тела, а у помоћ зовеш ђавола, који ти зло жели, да те исцели? Па како да те тада лекарском вештином не саблазни лако неки човек који се клања паганским боговима, када су они често лечили болести и васпостављали здравље болеснима? Због тога ли треба да се приопштиш бешчашћу? Далеко било! Чуј шта каже Мојсеј Јудејима: *Ако дође међу вас лажни пророк или човек који гледа у снове и тумачи их и каже вам да ће вам дати неки знак или да ће неко чудо начинити, па макар и да оствари то што вам је обећао, а потом вам вели 'хајде да се поклонимо другим боговима', које не знаћаху наши оци – не верујте речима онога пророка или човека који гледа снове.* То значи следеће: појави ли се неки пророк и начини неки знак – васкрсне мртвога или очисти губавога или исцели богаља – а после чудодејства позове вас на злочашће, не верујте исходу чуда. То те Господ Бог твој искушава да види љубиш ли Га свим срцем својим и свом душом својом.

Дакле, јасно је да демони не лече. Међутим, по Божијем допуштењу и то се неки пут догоди како би ти био искушан, али не зато што Бог то не зна, но зато да се ти научиш да не уступаш демонима, макар они и лечили. А зашто говорим о лечењу тела? Ако ти ко прети гееном – да се, дакле, одрекнеш Христа – немој га примати. Ако ти обећа царство, а да се удаљиш од Једнородног Сина Божјег, одврати се од њега, замрзи га и постани Павлов ученик, па ревносно понављај оне речи које је блажена и благородна душа његова проповедала: *Уверен сам да нас ни смрт, ни живот, ни ангели, ни поглаварства, ни силе, ни садашњост, ни будућност, ни висина, ни дубина, нити икаква друга твар неће моћи одвојити од љубави Божје, која је у Христу Исусу Господу нашем.*

Њега не растављају од љубави Христове ни ангели ни силе ни садашњост ни будућност нити икаква друга творевина, а тебе да од Њега удаљи лечење тела? Какав бисмо опроштај могли за то добити? Христос, дакле, треба за нас да буде и од геене страшнији и од царске власти жуђенији. А ако се и догоди да се разболимо, боље је да болесни и останемо, него да паднемо у бешчашће под изговором слабости. Зато, ако нас је демон и исцелио, више нам је нашкодио него што нам је користио. Користио је, додуше, телу које још мало па ће умрети и иструлити, али је нашкодио бесмртној души. И баш као што трговци робљем саблазне дечицу мамама и слаткишима, па им узму слободу, тако и демони – обећавајући исцељење неког дела тела, упропаштавају само спасење душино.

Него ми, љубљени моји, не допустимо то, него постарајмо се да се на сваки начин избавимо од бешчашћа. Зар и Јов није могао да поклекне пред убеђивањима своје жене, да похули на Бога и избави се од беде у којој се обрео? Она му рече: *Реци неко слово Господу, па умри.* (Јов 2, 9). Али он је више волео да потрпи и да се изнурава и да подноси муку претешке беде у којој се обрео, него да похули на Бога и избави се. Њему подражавај. Ако ти ђаво и обећа избављење од беда које су те снашле, не веруј му и не уступај му, као што ни праведни Јов није поверовао речима жене своје, него је више волео да потрпи слабост но да изгуби веру и спасење душе своје. Не оставља те Бог онда када допушта да те снађу слабости, него чини то да би те више и прославио. Потрпи, дакле, са мужевством, како би и ти чуо: *Хоћеш ли ти уништити мој суд? Хоћеш ли мене осудити да би себе оправдао?* (Јов 40, 8). (*Против Јудеја*, ПГ 48, 854–855)

БОЉА ЈЕ СМРТ НЕГО ИСЦЕЉЕЊЕ ОД ДЕМОНА

Зато се и зовемо и јесмо Хришћанима, што смо у послушању Христу, а не његовим непријатељима. А ако ти ко, опет, да неке примере исцељења и каже ти да ти јемчи успех и да зато и сам иде њима, разобличи прелест његову, његове бајалице, амулете и волшепство. Не само да није могуће да врачевачи лече како другачије, него они ни не лече истински – далеко било! Него ја идем и у другу крајност, те кажем да, чак и када би истински лечили, боље би ми било да умрем, него да притекнем непријатељима Божјим и тако се исцелим. Та каква је корист од телесног исцељења када се душа изгуби? Какав је добитак да у овоме животу добијемо какво олакшање, када нам предстоји да будемо предати огњу неугасивом? (...)

За онога који љуби особено је да не оставља тога кога љуби, макар и они који настоје да их раздвоје и мртве васкрсавали. Па ако је Господ то говорио Јудејима, колико се то више односи на нас које је узвео вишњој философији која нам је раширила врата васкрсења и која нас учи да се уздржавамо од бављења садашњим, полагајући сву наду у будући живот?

ТИШТИ ЛИ ТЕ ТЕЛЕСНА СЛАБОСТ, СЕТИ СЕ ЈОВА

Шта то говориш? Мучи те и тишти слабост тела? Па ти ниси ни близу пострадао онолико колико онај блажени Јов, ма ни најмањи део његових мука претрпео ниси. Он је, изгубивши стада оваца и говеда и све друго, у једном часу изгубио и сву децу своју. И све то догоди му се у једном дану, тако да није само природа искушења свладала страдалника, већ и њихова узастопност. Након свега тога, када му се тело осуло злим приштом, гледао је, седећи наг у пепелу, како му по телу врве црви, поставши свету примером несреће – он, праведник истински и благочестиви, он који се уздржавао од свакога злог дела. Али беде се ни ту не зауставише, него га обузеше и ужасни даноноћни болови и чудна, небивала глад. Говорио је: *Као смрад видим храну своју* (Јов 6, 7), док свакодневно трпљаше осуду и подсмевање. Али жена га је подстицала да се свега тога избави, говорећи: *Реци неко слово Господу и умри* (Јов 2, 9). Похули на Бога, рече, и избавићеш се од својих мука. Је ли светац тај савет послушао? Управо се супротно догодило. Још му је више то снаго дало, те је и жену укорио. Више је волео да подноси и трпи муке без краја, него да их се избави похуливши на Бога.

СЕТИ СЕ ОДУЗЕТОГА И ЛАЗАРА

Тако је чинио и онај који је тридесет и осам година провео у болести и који је сваке године хитао у купељ, не налазећи исцељење. Гледао је друге како се исцељују, јер имаху многе да им помогну, а сам је једнако остајао одузет, немајући сам никога. Али зато није одлазио волшебницима ни погађачима, није узимао амулете, него је чекао помоћ од Господа. Због тога је на концу и био благословен чудесним и нечувеним исцељењем.

Лазар се, опет, целога живота борио са глађу, болешћу и самоћом – не само тридесет и осам година, него целога живота. Такав је издахнуо пред капијом богаташевом – презрен, исмејан, гладан, бачен за храну псима. Тело му се до те мере одузело, да није имао снаге ни да отера псе који су долазили и лизали му ране. Али ни он није потражио жреце, није понео амулете, није похитао погађачима, није

позвао себи волшебнике, није чинио ништа неблагословено, него је више волео да умре усред тога зла, него да макар и у најмањем изда благочашће.

А какав бисмо изговор ми могли да нађемо, ако, имајући пред очима пример њих који су силно пострадали а показали трпљење, због обичне грознице или повреде хитамо у синагоге или у своје домове позивамо жреце и волшебнике? Не знаш ли шта каже Писмо: *Чедо моје, приступаш ли да послужиш Господу, припреми душу своју за искушење, исправи срце своје и потрпи, у недюзима и сиромаштву чувај веру крепком. Јер као што се у огњу искушава злато, тако и људи од Господа примљени кушају се у пећи смирења* (Сир. 2, 1–5). Ако ти ишибаш свога слугу, а он онда, примивши тридесет или педесет удараца, затражи слободу и усхте да се ослободи твога господарења, те оде другима који те ненавиде, па их подигне на тебе – зар ће он моћи да нађе опроштај код тебе? Хоће ли се наћи неко ко ће га таквог оправдати? Никако. А зашто? Не само зато што господар треба да кажњава свога слугу, већ и стога што, ако већ овај има да некуд иде, не треба да оде непријатељима и онима који мрзе његовога господара, већ онима који су му наклоњени и добро му желе.

КАДА ТЕ БОГ ИСКУШАВА, НЕ ИДИ ЊЕГОВИМ НЕПРИЈАТЕЉИМА

Када видиш, дакле, да те Бог кажњава, не хитај Јудејима, непријатељима Његовим, да Га не би и више разгневио, него иди Његовим пријатељима, мученицима, светима, онима који су Му угодили и који пред Њим имају велику слободу. А зашто говорим о слугама и господарима? Ни син не би могао тако да поступи пошто га је отац ишибао, нити би могао да одрекне сродност са њиме(...) Ако и плаче и рида син зато што је ишибан, сви му овако веле: "Отац твој је онај који те је ишибао, а господар је, па је властан да чини шта хоће, а твоје је да све безропотно подносиш." Зато и трпе слуге господаре и деца родитеље, који их често и неправедно кажњавају – а зар ти не можеш да потрпиш Бога Који те васпитава и Који је изнад свих господара и љуби те више него твоји родитељи и не чини ништа из гнева, него све промишља и чини на твоју корист? Ти, деси ли ти се каква безначајна болест, сместа бежиш од Његове власти и притичеш демонима и одступницима у синагоге. Како ћеш се оправдати? Како ћеш опет моћи да Му се обратиш у молитви? Тешко да ће ико други, макар имао и слободу Мојсејеву, моћи да Га умоли за тебе. Ниси ли чуо шта је Бог Јеремији рекао о Јудејима: *И да стану Мојсеј и Самуило преда ме, не би се душа моја обратила томе народу* (Јер. 15, 1). Постоје, дакле, греси који превазилазе сваки опроштај и за које нема оправдања. Не призивајмо на себе, стога, тај силни гнев.

АКО ВРУЊИЦА И ПОПУСТИ, НЕИЗДРЖИВО ЈЕ МУЧЕЊЕ САВЕСТИ

Мада неки мисле да врућица може да попусти захваљујући бајалицама, то у бити није тако. Оне ће да твоју савест запале другом, још страшнијом, грозницом – да те свакодневно раздире размишљање и да те шиба савест говорећи ти: "Злочастио си, незаконовао си, нарушио си мир са Христом. Због безначајне слабости издао си благочашће." Зар само ти страдаш? Где, нико други није се дрзнуо да учини нешто тако, а ти си, несрећниче, сопствену душу мамону на жртву принео. Како ћеш се Христу оправдати? Како ћеш га призвати у молитви? Какве ћеш савести поново ступити у храм, каквим ћеш очима свештеника погледати? Каквом руком ћеш се Трпезе дотаћи? Каквим ћеш ушима слуша-ти читање Светога Писма?

Тиме ће те савест посведневно раздирати и та ће те помисао стално тиштити. Па какво је то онда здравље, када у нама стално пребивају и наши тужитељи? А ако још мало потрпиш и презреш оне који би да ти читају којекакве бајалице или ти на тело закаче неки амулет и ако их изагнаш из свога дома гневечи се праведнички, сместа ће се и савест твоја успокојити. А ако те врућица и жари једнако, твоја душа стећи ће мир бољи и кориснији од свакога освежења и олакшања, јер, примиш ли бајалицу, па макар и оздравио, горе ће ти бити него онима који трпе грозницу, будући да ћеш оптерећивати своју савест непрестаним размишљањем о греху. Ако и страдаш од сваковрсне невоље, одвратиш ли се од таквих зликоваца, наћи ћеш се у стању које је боље од свакога здравља, јер, будеш ли расуђивао, препознаћеш сопствену гордост, душа твоја ће се узрадовати, а савест ће те похвалити и одати ти признање: "Нека ти је на част, слуго Христов, верни човече, подвижничке благочашћа." Ти, који си више волео да у страдањима умреш, него да издаш благочашће које си имао, на-

ћи ћеш се међу мученицима у онај дан. Као што су и они више волели да буду ишибани и истјазавани да би били и прослављени, тако и ти данас. Више си волео да те шибају и да те муче врућица и ране, но да притекнеш бајалицама, злочашћу и амулетима. А храњен тим надама, ни осетити нећеш муку која ти све то причињава. Па ако те не одведе у смрт ова врућица, хоће нека друга, а ако не умремо сада, умрећемо касније.

Нама је дато пропадљиво тело, али не зато да бисмо због његових страдања притицали бешчашћу, него да би нас та страдања привела благочашћу. Када бисмо били мудрији, пропадљивост и смртност тела постале би нам разлогом за радост и дале би нам много смелости у онај дан и не само у онај дан, већ и у садашњем животу. Стога, када са гневом изагнаш из свога дома жреце, похвалиће те сви који то чуше, задивље се и рећи: "Тај човек, мада болест трпљаше и мада га непрестано наговараху и саветоваху да прими бајалице, одби, рекавши им: 'Боље је да овако умрем, него да издам благоверје.'" А они који те чуше прославиће, задивљени, Бога.

Колико ће то бити достојније од споменика, славније од икона, торжественије од почастии? Сви ће те похвалити и назвати блаженим, сви ће те овенчати и, стекавши и сами опет ревност, подражаваће твоје мужеству. А ако и ко други чини исто, ти ћеш добити плату као онај који је први подстакао на ревност. И неће бити само похваљени твоји подвизи, но ће убрзо, и не сумњај у то, следити и избављење од болести. Ова твоја мужествена одлука и Господа ће ти учинити благосклонијим и сви свети, осећајући радост због твоје решености, помолиће се из свега срца за тебе.

ПОМИСЛИ И НА БУДУЋУ НАГРАДУ

Ако су овдашње награде толике, помисли колики ли су тек венци које ћеш примити тамо, када са ангелима и свим архангелима дође Христос и прими те, постави те преда Се и пред свима каже: "Овај човек, када је једном био савладан болешћу и када га многи саветоваху да је се избави, имена Мога ради и Мене поштујући, изагна и презре све оне који му обеђаваху да ће се исцелити онако – он више вољаше да умре у болести, него да изда љубав према Мени." Ако одведе оне који Га напојише и оденуше и нахранише у Своју ложницу, још ће пре одвести оне који су Њега ради више волели да потрпе неку муку. Није исто ако неко пружи хлеб и одело и ако ко трпи дуготрајну слабост, него је ово друго много претежније. А што је већи бол, већи је и венац.

Мислимо на то и када смо здрави и када смо болесни и рецимо то и другима. Деси ли се када да нас обузме неиздржива мука, рецимо себи ова слова.

Ако нас некада оптуже и поведу на суд, па нас онда обесе и крену да нам черече удове, зар не бисмо морали да трпимо свеједно и без плате и без икакве награде? Размислимо о томе и сада. Нека у трпљењу буде назначена и плата која има силу да подигне палогом духом.

СЕТИ СЕ КОЛИКО СУ ПРАВЕДНИ ТРПЕЛИ

Али врућица је страшна, кажеш? Упореди је са геенским огњем, који ћеш свакако избећи, уколико будеш више волео да врућицу трпељиво поднесеш. Сети се колико су трпели Апостоли. Сети се праведних који су стално пребивали у мукама. Сети се блаженог Тимотеја који никада није имао олакшања од свога страдања и није се одвајао од своје дружбенице болести. А да би то показао, Павле рече: *Пиј помало вина због свога желуца и честих болести својих* (1 Тим 5, 23). Ако је тај светиљак и праведник, коме је поверена заштита целе васељене и који је васкрсавао мртве, изгонио демоне и исцељивао туђе неизбројне недуге, толико страшно страдао, какво би оправдање могао да нађеш ти који се онеспокојаваш и смуђујеш због пролазних слабости?

ЖЕЛИШ ЛИ ИСТИНСКО МУЧЕНИШТВО?

Ниси ли чуо где Писмо каже: *Кога љуби Господ онога кара и бије свакога сина којег прима* (Приче 3, 12). Колико ли их је само пожелело да прими мученички венац? А овај је венац уистину мученич-

ки. Не чини некога мучеником само одбијање да принесе жртву идолима и то што радије бира смрт него да то учини, него је и Христа ради само уздржавање од свега што би могло да одведе у смрт истинско мучеништво.

А да би се уверио у то, сети се како је умро Јован и зашто, сети се и Авеља. Ниједан од њих није окадио идолски олтар или незнабожачкога идола нити им је наложено да принесу жртву демонима, него је првоне, само зато што је изобличио Ирода, одрубљена глава, а други, приневши Богу почаст жртвом већом од братске, би заклан. Па зар су они лишени мученичких венаца? Ко би смео то да каже? Та и сами начин на који су скончали довољан је да увери све да су они убројани међу првомученике. А ако тражиш да видиш и Божји суд о њима, чуј шта Павле каже, јер јасно је да је то од Духа – *мислим да и ја имам, каже, Духа Божјега* (1 Кор 7, 10). Ево шта, дакле, он каже: почео је од Авеља и рекао је да је Авељ Богу принео бољу жртву него брат му Каин, да је зато и умро, а дошавши до пророка и говорећи о Јовану, рече да од мача помреше неки којих свет не беше достојан, те додаде: *Зато и ми, имајући око себе толики облак сведока, одбацимо свако време и грех који нас лако заводи и са стрпљењем хитајмо у подвиг који нам предстоји* (Јевр 12, 1). Видиш ли како он и Авеља и Ноја и Авраама и Исака и Јакова назва мученицима и то зато што, како рече, као и он сваки дан умираху за Бога (1 Кор 15, 31), а сам, мада и није умирао, са готовошћу је чекао смрт.

Тако и ти, уколико одбациш врахбине и волшепства и умреш ли трпећи своју болест, истински си мученик, јер си претпоставио смрт злочашћу.

ЂАВО ЈЕ ЧОВЕКОУБИЦА

Све сам ово говорио обраћајући се онима који се хвале, тврдећи како демони лече. Чуј шта о ђаволу каже Сам Христос: *Он беше човекоубица од искони* (Јн 8, 44). Сами Бог каже да је овај човекоубица, а ти му притичеш као лекару? Па како ћеш се бранити када те оптужи то што сматраш бесовске врахбине поузданијим леком од онога који је Бог прописао? Када Бог каже да је овај човекоубица, а неки ти, опет, кажу да он може да лечи болести и ти то примиш, тиме показујеш да ненавиднику више верујеш него Господу, а да не мораш то ни да исповедиш гласно. Ако је ђаво човекоубица, јасно је да су то и демони који му служе. То је и Господ показао: када им је дозволио да уђу у стадо свиња, они су их бацили са литице (Мт 8, 28–34). Ако би им Господ само дозволио, исто би могли да учине и са човеком. Али сада их је задржао и није им дао да учине ништа слично, а они, ако не пожалише свиње, још и пре не би нас.

УТВРДИ СЕ У СТРАХУ БОЖЈЕМ

Не саблазни се, љубљени мој, варкама њиховим, него се приљуби страху Божјем. Како ћеш ући у синагогу? Ако се осениш крсним знаком, сместа ће одбећи лукава сила која пребива у синагоги, а ако не, него си још пред вратима бацио своје оружје, она ће те, ухвативши те нагога и ненаоружаног, предати небројеним бедама.

И зашто све ово говорим? Зато што си и сам свестан да је велики грех ући на то зло место, што се види по томе како то чиниш. Мислиш се како да тајно уђеш тамо и говориш својим слугама, пријатељима и суседима да те не одају свештеницима, а, ако то неко ипак учини, гневиш се. (...)

Него реци ми: јесу ли те твоје муке заиста неподношљиве? Када би требало да прођеш кроз безбројне смрти и да пострадаш од неисцеливих зала, не би ли било боље да ипак поднесеш све те ужасе, него да ти се подсмехну бесови и да вечно пребиваш у мукама савести? Ово говорим не само зато да би ти чуо, него и да би исцелио оне који страдају од таквих страшних болести... (*Против Јудеја*, ПГ 48, 935–940)

БОЛЕСНИ, КОЈИ СЕ НЕ ОБРАТЕ ВОЛШЕБНИЦИМА,

ПРИМАЈУ ВЕНЦЕ КАО МУЧЕНИЦИ

Пао си у страшну болест и многи долазе са жељом да врачаријама стану злу на пут? Ако си све поднео крепко и мужествено страха ради Божјег више волећи било шта да истрпиш него да учиниш какво идолопоклоњење, бићеш дарован мученичким венцем. Не сумњај у то. Као што онај подноси истјазаване одбијајући да се поклати идолу, тако и ти подносиш муке болести да не би испунио вољу ђавољу. А јесу ли страшније оне муке? Твоје трају дуже, а исход ће бити једнак. А неки пут и ове су силније. Неће ли се зато славом мученичком овенчати онај који то поднесе?

ИСТО БИВА И СА ОНИМ КОЈИ ИЗГУБИ ИМАЊЕ, А ПРОСЛАВИ БОГА

Неко је изгубио све што је имао? Саветују га да оде погађачима? А тај, страха ради Божјег, више воли да му се ништа не врати, но да се оглуши о слово Божје? Заиста ти кажем, имаће исту плату као и онај који је све што је имао дао сиромасима, само ако је заблагодарио Богу, премда је могао и другачије да поступи. Као што је онај страха ради Божјег све раздао потребитима, тако и овај страха ради Божјег није ништа узео натраг. (...)

Ниси похулио страха ради Божјег? Ниси се посаветовао са погађачима? Заблагодарио си за зло које те је постигло? Подобен си ономе који је презрео благо, јер, да ниси то претходно учинио, ни сада не би овако поступио. А није исто стицати много година, па презрети стечено, и у једном часу претрпети губитак. Тако си добио више него што си изгубио, а изгубио је само ђаво (...)

КАКО ГУБИТАК ПОСТАЈЕ ДОБИТАК

Је ли те је ђаво ражалостио што си изгубио имање? Ражалости и ти њега – не заблагодари му. Одеш ли погађачима, заблагодарио си му. А ако си заблагодарио Богу, ђаволу си задао смртни ударац. И гле шта се збива. Не само да имање нећеш пронаћи одеш ли погађачима, јер није њихово да знају – макар неки пут случајно и погодили – него и душу губиш, а људи ће ти се подсмехнути. У сваком случају губиш. А ђаво, знајући да ниси у стању да изгубиш, већ да си због новца кадар и Бога да се одрекнеш, опет ће ти га дати како би поново могао да те обмане и удаљи те од Господа.

Ако се неки пут догоди да погађачи нешто и кажу, не чудите се. Ваво је бестелесан и он је тај који ове зликовце наоружава, јер то не бива без њега. А ако им даје оружје, зна и где је то што траже. Неће он одбити слуге своје. То и није необично. Ако види да те растројава губитак, уредиће он да ти се догоди и други. А ако види да му не придајеш значаја и да га презиреш, одступиће од тебе. Тако и ми – ако приредимо непријатељима оно што мислимо да ће им причинити жалост, а видимо да се они не жалосте, одмах одступамо. Тако поступа и ђаво.

И зар бродоломници брину о своме имању, зар не заврши све у мору? Човек који живи на копну и не познаје опасности мора рекао би: "Шта то говориш, човече? Помажеш бури и бродолому? Пре него што талас зграби твоје благо, ти му га сам додаш сопственим рукама? Зашто пре бродолома сам себи устројаваш бродолом?" Али морнар, који добро зна када ће море бити мирно а када опасно, насмејаће му се – он све и баца баш зато да до невоље не дође.

Тако чини и онај који познаје живот и његове опасности – када види да предстоји бура и да лукаве силе желе да изазову пропаст, баца и остатак свога имања. Догодила се крађа? А ти учини милосрђе и олакшај брод. Покрали су те зликовци? А ти и остатак подај Христу. Тако ћеш ублажити и туђе сиромаштво. Олакшај брод и не задржи ништа да га не би потопио. (*На Прву Солуњанима*, ПГ 62, 413–414)

ЗАШТО СЕ ОСТВАРИ ОНО ШТО ПРОРЕКНУ ПОГАЂАЧИ

Знамо за геену, за Царство Небеско, за Суд. Не верујмо у бесмислице, а то је све што је у вези са волшепством.

А зашто оно има и потврду, питаш, зашто се остварују такве ствари? Што више верујеш, више ће се и обистинити. Заробио те је ненавидник, господар је твога живота, све уређује по својој вољи.

Реци ми: да ли би неки разбојнички вођа, који у својим рукама и власти има царевога сина, који му је прибегао са жељом да се заједно одметну, могао да каже цару да ли је му је син умро или је жив? Разуме се да би. А зашто? Не зато што провиди будућност, него зато што је господар обојици и што је властан и да убије и да спасе дете које га је учинило својим господаром. Могао би и да га убије и да га пусти да живи, како већ усхте, јер овај је под његовом влашћу. А највише људи у свету преда-ло се у руке ђавоље.

Осим тога, када човек настави да верује – и то много помаже оним обмањивачима. Зато нико не примети када промаше у предвиђању, али ако се негде догоди да се предсказање обистини – то при-мете сви.

Ако имају неку провидовну силу, доведи их мени верном. Не кажем то хвалећи се, јер избавити се од њих није разлог за хвалисање – и сам сам пун грехова и због тога немам разлога за гордост. Благо-годаћу Божјом ја то чиним и успевам да их исмејем. Доведи мени човека врача, који уме да предска-зује, па нека мени каже шта ће ми се догодити, шта ће ми сутра донети. Али неће он то моћи – ја сам под Царевом влашћу и нисам њему у послушању. Далеко сам ја од њега, ја сам Царев војник.

АКО НЕШТО ЗНАЈУ, ЗАШТО СЕБИ НЕ ПОМОГНУ?

"Али", кажеш, "он је заиста открио лопова". То је обична лаж, јер они ништа не знају. А ако и знају, много би им боље било да открију ко њих поткрада, како су им украли приносе идолске, куда им се изгубило силно злато. Зашто то нису открили својим свештеницима? Дакле, ништа не знају. Ни за шта нису могли да кажу – ни када су горели њихови идолопоклонички храмови и када су многи ги-нули у њима. Зашто не гледају да спасавају своје? Нерасудни сматрају посебном мудрошћу то што су понекад нешто прорекли и погодили. А наши, хришћански, пророци никада не греше – у свему своје су истинити. То је знак истинског пророчтва.

ДОКАЗ МАЛОВЕРЈА И БЕЗВЕРЈА

Преклињем те, верујеш ли у Христа, заустави ово безумље. А ако не верујеш, зашто самога себе по-нижаваш, зашто се обмањујеш? До када ћеш обема ногама својим храмати? Па зашто онда одлазиш, зашто питаш? Чим си дошао, чим си питао, начинио си себе робом. Зато и питаш врача што веру-јеш. Кажеш како наводно не верујеш да је истина то што он говори, него да питаш само да би га ис-кушао. Али ако искушаваш некога, то не показује да си уверен да те лажу, него да си бар двоједу-шан. Зашто га онда питаш шта ће се догодити? Пошто он каже, дакле, шта ће се то догодити, шта да чиниш а од чега да бежиш, неће ли твоја послушност представљати срамотно идолопоклоњење? И ако проричу будућност, ништа не добијаш ти који то чујеш, осим веће жалости – макар се и не дого-дило то што су прорекли, брига те је све време морала раздирати. Да нам је то на корист, не би нам Бог то ускратио. Не би одбио да нам то каже Он Који нас је даровао небеским и Који је рекао: *Све што чух од Оца својега, објавих вам и више вас не називам слугама, него пријатељима* (Јн 15, 15).

Зашто нам онда није и ово објавио? Зато што не жели да се тиме уопште занимамо. То нам није са-крио зато што нам је позавидео – сети се да је нашим оцима често објављивао, пошто су били духов-но попут отрока. А како није хтео да се и ми занимамо тиме, није нам о томе рекао ни речи, нити се потрудио да нас са тиме упозна. Али шта смо зато сазнали? Оно што наши древни нису и у поређе-њу са чиме је сваки њихов дар безначајан: да ћемо васкрснути, да смо бесмртни, непропадљиви, да је живот бесконачан, да ће све минути, да ћемо бити понесени међу облаке, да ће зли бити кажњени и много још – а нелажан је наш Господ.

Није ли много боље да знаш то, него што ти је пронађен магарац? Ето, добио си га, нашао си га. Ка-кав је то добитак? Нећеш ли га опет изгубити на неки други начин? Јер ако он не остави тебе, оста-

вићеш ти њега смрћу. А оне ствари које сам поменуо, ако усхтемо да их задржимо, заувек ће бити у нашој власти.

Ономе стремимо, то следимо, што остаје, што је поуздано. Не слушајмо погађаче, вешце и варалице, него Бога Који све савршено познаје и Који има знање о свему. Тако ћемо сазнати све што треба да знамо и стећи ћемо свако добро. (*На Другу Тимотеју*, ПГ 62, 648–650)

ЂАВОЛОВЕ СМИЦАЛИЦЕ КОЈЕ УБИЈАЈУ ДУШУ

Људи и жене, бежите како знате од погађача и погађања. Све су то бесмислице идолопоклоника и оних који, прелашћени, сујеверно испитују гласање гаврана и мишје цичање и гледају неће ли срести зазорне људе, а беже од оних који живе врлински и благочестиво, налазећи то за предзнамен несреће.

Не мислите да је то безначајно – довољно је то да ти узме душу и да је вргне на дно преисподње. (*Прва катихеза*, ЕПЕ 30, 352–354)

"ЈА САМ ДУША ОНОГА..."

Хтео бих да душу вашу избавим од једне болести: многи нерасудно сматрају да душе оних који умру насилном смрћу постају демони. Није то могуће, није. Не постају бесови душе оних који умру насилно, већ оних који живе у гресима, не јер се мења њихова природа, него јер се њихово настројење уподобило њиховој злости (...).

А зашто је ђаво створио то зло веровање? Зато да би помрачио мученичку славу. Али није му се намера остварила, јер мученици Христови једнако блистају васељеном. Смислио је тада нешто још страшније, убедивши волшебнике који му служе да убијају тела наивне деце са надом да ће од њих постати бесови који ће увећати његову војску. Али не бива то, не бива.

Него има их који кажу – а шта је са тим што демони вичу: "Ја сам душа тога и тога монаха"? Па управо зато и не верујем јер то говоре демони – они то и чине да би обманули те који их слушају. Зато их је и Павле, макар и истину говорили, ућуткивао да не би смућивали, да се не би мешала истина са лажима, а они били узимани за меру истинитости.

Када су рекли: *Ови људи су слуге Бога Вишњег, који нам јављају пут спасења*, узбунио се дух Павлов и, осудивши духа, наредио му је да изађе (Дап 16, 1). Али пошто многи међу најпростијима нису знали увек да расуде о ономе што говоре бесови, Павле их је једном заувек заклео да остану верни и да се приљубе само учењу Светога Писма. Забрањивао је демонима да говоре и да објављују, називајући то апостолским звањем, којег они нису удостојени. Тако је учинио и Христос. Када Му демони рекоше: *Знамо Те ко си* (Мк 1, 24), строго им је запретио, учећи нас тако да ни у чему не треба послушати бесове, макар и то што они говоре било тачно.

Знајући, дакле, ово, уопште не треба да слушамо демона, макар и нешто истинито рекао, треба да бежимо и одвраћамо се од њега, јер исправној и спасоносној науци не могу нас научити демони, већ Божанско Писмо.

О томе да душа, која изађе из тела, не може да буде потчињена демонима, чуј шта каже Павле: *Ко умре, ослободи се од греха* (Рим 6, 7), не греша више. Зато, дакле, ђаво не може силом да оствари власт над душом, која пребива у телу, а тим пре не може да успе у томе када она напусти тело. А како онда греше ако нису принуђене, питаш се. Жељом и одлуком својом, својевољно се предајући, а не по нужди, нити под његовом принудом. То су показали сви они који су се издигли изнад ненавидљивих смицалица. Јова, на пример, ма колико да је смутио, није могао да убеди да изригне иједну хулну реч.

Отуда је јасно да од нас зависи да ли ћемо послушати или не њихова наговарања, да нас нико на то не сили и да Христов војник није подвлашћен сатаниној тиранији. (*О убогом Лазару*, ПГ 48, 983–984)

<нг>О ЂАВОЛУ

ВРЕМЕ И УЗРОК САТАНИНОГА ПАДА

Свето Писмо нас учи да су пре стварања првотворних, јер се погордише, ђаво и они који су му били у послушању низвргнути са висине своје части. (Последица сатанина пада био је долазак смрти у свет), како управо каже и мудрац: *Завишћу ђаволовом смрт уђе у свет* (Прем. Сол. 2, 24).

Реци ми, дакле: да није пао пре стварања човековог, како би сатана могао да позавиди човеку када би сачувао своје достојанство? Како другачије оправдати завист ангела светла према човеку – завист онога који пребива у толикој части према ономе који је обучен у тело? Него пошто је од силне славе које је удостојен пао у горе стање (а то се догодило премда беше бестелесан и виде где човек који је створен – мада и у телу – ужива толику част због велике љубави својега Творца), силно је позавидео те је човека обманом, коју му је кроз змију понудио, учинио судеоником у казни смрћу. Такво је зло. Не може спокојно да гледа туђу радост. (*На Постање*, ПГ 53, 188)

НЕМАР, ГОРДОСТ И ОЧАЈАЊЕ УЗРОК СУ ЊЕГОВОГА ПАДА

Ђаво је пре свога пада био добар, али када је показао немар и када је њиме загосподарило очајање, пао је у толико зло, да из њега више не може да се подигне. А да је био добар, види се и из Писма које каже: *Видех сатану где паде са неба као муња* (Лк 10, 18). Поређење пада са муњом указује и на његово претходно стање и на брзину његовога пада. (*О покајању*, ПГ 59, 278)

Као што је ђаво пао због гордости, тако је и онај који прима његов утицај горд.

Стога сви треба да пазимо да се уздржимо од те страсти, како не бисмо пали у његов грех, сами постали виновници сопствене муку и судеоници исте казне. (*На Другу Солуњанима*, ПГ 47, 302)

ЊЕГОВА ЗАВИСТ

...Поражен сам силином ђаволове зависти – тај гнусник није могао да гледа ангелско достојанство у људском телу. (*На Постање*, ПГ 53, 124)

ПОДНЕБЕСКА СИЛА

Док су оно тамо наднебесна начала и власти, овде су начала и власти поднебеске. Зато их (Господ) и назива кнежевима овога света, како би показао да су њима небеса недоступна и да се сва њихова тиранска власт ограничава само на овај свет. (*О Непојамном*, ПГ 48, 730)

ДЕМОНСКЕ ВОЈСКЕ

...*Против поглаварстава и власти...*, против *духова силе у поднебесју*. (Еф 6, 12). Управо као што постоје наднебески престоли, поглаварста, начала и власти, како каже (св. апостол Павле), тако је и са духовима злобе. (*Ефесцима*, ПГ 62, 134)

ЊЕГОВА ИМЕНА

Он није само вук, него и лав: *Противник ваш ђаво као лав ричући ходи и тражи кога да прождере* (1 Пет 5, 8). Он је и змија и змај, као што каже (св. јеванђелиста Лука): *Ево вам дајем власт да стајете на змије и скорпије* (Лк 10, 19).

КНЕЗ ОВОГА СВЕТА И ВЕКА

Зашто Господ ђавола назива кнезом овога света и века? Зато што му се готово цело човечанство својеволјно предало и подвластило. За Христом, који нам је обећао неизбројна добра, нико не ходи, док су онеме који ништа обећао није сви у послушању. А за то што је он кнез овога века и што му је више подвлашћених и у послушању него Богу – крива је само наша леност. (*Ефесцима*, ПГ 62, 31)

ПРОТИВНИК И КЛЕВЕТНИК

(Господ сатану) назива и противником и клеветником, јер клевете и Бога код људи и нас пред Богом и једне пред другима. И Јова је оклеветао пред Господом, питајући: *Еда ли се узалуд Јов боји Бога?* (Јов 1, 16), и Бога пред Адамом, када је рекао да ће се отворити очи њихове (Пост. 3, 5) и пред многим људима који данас живе на земљи, научивши их како се о њима Господ уопште не стара, но је људско демонима препустио. И многим Јудејима Га је оклеветао, називајући Христа обмањивачем и волшебником.

И како он то дејствује? Када нађе да ум не пребива у Богу, када наиђе на душу која није целомудрена и која не мари за заповести Божје и не чува Његове уредбе, такву душу одмах заплењује.

А да је Адам сачувао дату му заповест да, ако не мисле да умру, не једу са Онога Дрвета, не би пострадао како је пострадао. (*На Другу Коринћанима*, ПГ 61, 402)

ДОКАЗ ЊЕГОВОГА ЗЛА

Питаш шта да чиниш? Имаш човекољубивога Владику. Било би ти зато боље да ти прокунеш сатану, него да он тебе преда својим бесовима па да на делу видиш како изгледа њихова власт. Тако ћеш опитно упознати њихово зло. Али и сада бих могао да на малом примеру покажем колико је оно.

Сретоше Христа неки бесоимани када изађоше из гроба и замолише Га да им допусти да уђу у стадо свиња. Он им то дозволи и они истога часа бацише свиње са литице у море.

Тако владају демони – а да нису имали икаквога посебног разлога да тако поступе са свињама. Међу нама је непомирљива и бесмртна мржња и води се љути рат.

Ако, дакле, ни трена нису поднели свиње са којима немају ништа, шта ли би тек радили са нама који смо им крвници и стално их мучимо када би само имали власт? Зато их је Господ и пустио да улете у стадо свиња да би човек на бесловесним животињама видео колико је њихово зло. Свима је јасно да би они исто урадили и са бесоиманим људима, да ови, макар били и сумашедши, нису под заштитом Промисли Божје.

Видиш ли сада да демон узбуњује некога човека, препознај у томе демонску злост и поклони се својој Владици. На бесоиманима можеш да видиш и Божје човекољубље и демонско зло.

Хоћеш ли и други пример за то како ђаво то влада, ако му Господ допусти? Сети се сток Јовове како је у трену сва пропала, страхотне смрти његове деце и његових рана. Ето ти зверске мржње, нечовечности, суровости демонске злобе и по њој ћеш видети да би они, ако би им Господ само дозволио, сву творевину у трену растројили.

Када би демони завладали, ми не бисмо били бољи од бесоиманих а ни гори и од самих демона. Али ни људе који су се ненавиднику поклонили Господ није у потпуности препустио власти сатаниној, јер, да јесте, они би много страшније страдавали него што страдају сада. (*Против оних који говоре да људским руководе демони...* ПГ 49, 253–254)

ПО ЧЕМУ СЕ ПРЕПОЗНАЈЕ ДЕЈСТВО ЂАВОЛОВО

Ђавоље је да смућује, он је виновник безумља и мрака, а Господње је да просветљује и да благоразумно поучава свему доличном. (*На Прву Коринћанима*, ПГ 61, 242)

ЦИЉ ЊЕГОВОГА ПОСТОЈАЊА

Господ је зато допустио да ђаво постоји и да има моћ, да би показао у пуности сјај твога подвига и да би твој подвиг имао већу вредност.

Тако, дакле, реци ономе који те упита зашто је Господ дозволио ђаволу да злочини. Он трезвенима и пажљивима не само да не може да нашкоди, него једино може да користи, али не зато што и он тако хоће, јер сам је лукав и зао, него захваљујући мужеству оних који лукавство мудро окрећу на своју корист. Он се ни са Јовом није ухватио у коштац зато да би га прославио, него да би га победио. Зато је лукав што су му намера и жеља лукаве. Али он праведнику ни у чему није нашкодио, него је, напротив, праведник извукао корист из борбе са њим, како смо већ показали. И тако је ђаво показао своје лукавство, а праведник своје мужество.

А томе што многе, ипак, успева да победи – разлог је њихова слабост, а не његова снага. (*О томе да зло долази из лењости...* ПГ 49, 226)

ВЕЛИКА ОБМАНА

(Крај Дрвета Познања), користећи за сплетку ону бесловесну животињу и кроз њу разговарајући са женом, сатана је упитао: *Је ли истина да је Бог казао да не једете са свакога дрвета у врту?*

Видите на овоме колика су само величина и промишљеност овога злочина. Оно што Бог није рекао он у разговору наводи као савет и питање, узимајући, тобоже, на себе обавезу да их заштити. Управо тај смисао имају речи: *Је ли истина да је Бог казао да не једете са свакога дрвета у врту?* То је као да је демон лукави питао: "Зашто вас је Он лишио толике радости и користи? Зашто не дозвољава да се наслађујете свим красотатам врта, него вам је подарио само радости да видите, али не и да окушате и да уживате у већем задовољству? *Је ли истина да је рекао...?*"

А зашто је тако поставио питање? Каква је корист од пребивања у Рају, ако Бог не дозвољава да се узме свако добро које се у њему налази, него човек осећа још већу жалост када гледа, а не сме да куша и кушајући доживи радост?

Видиш ли како је отрован прелесни мамац који је ђаво бацио?

Женино је било да појми колико је безумно послушати овај зли савет оца лажи и да не одступа од заповести које им даде Бог желећи да их сачува од саблазни. (ПГ 53, 126)

ЗАШТО СЕ КАЖЊАВА ЗМИЈА А НЕ ЂАВО

Могао би, можда, неко да каже: "Ако је то ђаво, дејствујући кроз змију, дао савет, зашто је та животиња толико кажњена?" И то је дело неизмернога Божјег човекољубља.

Баш као што чедољубиви отац, када кажњава убицу свога сина, ојађен и у немоћном гневу на безброј комадића смрви оружје којим је зло почињено, тако је и свеблаг Бог ову животињу која је послужила у обмани ђаволовој казни вечитом казном, дајући нам да тиме сами размеримо величину сатанине казне. Стога, ако је змија, која је послужила само као средство, претрпела толики гнев, колико ли је тек ђаво страдао? То нам је и Христос у Светом Јеванђељу показао, обраћајући се онима са Своје леве стране: *Идите од Мене, проклети, у огањ вечни који је припремљен ђаволу и ангелима његовим* (Мт 25, 41). (На Постање, ПГ 53, 142)

СВАГДАЛАЖЉИВАЦ

Како кажеш да у човека није Бог положио знање добра и зла? Па ко је то онда учинио – да није, можда, ђаво?

Сатана је рекао: *Постаћете као богови и знати шта је добро шта ли зло* (Пост. 3, 5). А је ли и Господ рекао да ћемо постати богови? Па јесмо ли постали? Нити јесмо, нити смо добили тада знање о добру и злу. Зато је сатана свагдалажљивац и ништа истинито не говори. Због тога и каже Христос: *(Ђаво) не стоји у истини, јер нема истине у њему. Када лаж говори, своје говори, јер он је лаж и отац лажи* (Јн 8, 44). (На Постање, ПГ 54, 610)

ЈУДИН ПАД

Знајући шта је ђаво учинио са Јудом, Павле се побојао да се то и овде не догоди (2 Кор 2, 7). А шта је овај урадио у Јудином паду? Јуда се покајао, јер рече: *Сагреших што издадох крв невину* (Мт 27, 4). Ђаво чу те речи и схвати да је Јуда започео дивг ка добру, да је кренуо ка спасењу али да се и уплашио. Уплашио се и ђаво, знајући да Јуда има човекољубивога Господа. Неће ли га примити са још већом радошћу сада када се покајао? И када је овај био неисправљен, звао га је Себи. Неће ли то чинити сада и више када се овај исправио и спознао свој грех? Јер Он је и дошао зато да Га распну.

Шта је, дакле, сатана учинио? Бацио га је у неспокој. Помрачио је душу његову превеликом жалошћу. Намучио га је, одвукао га од Бога, привео га конопцу, одузео му земни живот и и лишио га прилике за покајање.

Заиста, да је поживео, и Јуда би могао да се покаје, што је јасно по онима који су распели Господа. Ако је Он спасао оне који су Га узнели на крст и, налазећи Се на крсту, позвао Оца и замолио Га да им опрости дрскост њихову, јасно је да би и несрећнога Јуду примио са свом Својом љубављу, да је овај показао покајање како је ваљало. Али Јуда није могао да потрпи лек покајања, пошто га је сатрла превелика туга.

Тога, дакле, бојећи се, и Павле подстиче Коринћане да уграбе човека из чељусту ђаволових. (*О покајању*, ПГ 49, 278)

НАЈВИШЕ НАМ ШТЕТИ ЈЕЗИКОМ

Он са свих страна настоји да нам нанесе штету, али највише језиком и устима – ниједан му наш орган не одговара толико да нас обмане и погуби колико развраћен језик и незауздана уста. Отуда потичу многи наши падови и страшни преступи. (*Шеста катихеза*, ЕПЕ 30, 536)

НАРОЧИТО ВОЈУЈЕ СА МОНАСИМА

Браћо, лопов не долази тамо где је беда, но где су злато и сребро и бисери. Тако и ђаво не улази где су блуд, хула, склоност ка лоповлуку и среброљубље, него тамо где су они који воде монашки живот.

БОЈИ СЕ МОЛИТВЕ

Неће погрешити онај који каже да је молитва исходиште сваке врлине и праведности и ништа што човека чини благочестивим не би могло да уђе у душу која је пуста од молитве. Такву душу непријатељи лако могу оробити као неутврђени град – уколико није утврђена молитвом, ненавидник је неометано потчињава и са лакоћом је преиспуњава сваким грехом.

Ако ли је душа оклопљена молитвом, он се не усуђује да јој се приближи, бојећи се снаге коју молитва носи и која душу крепи више него што иједна храна крепи тело. Ко се предано моли не може да трпи утицаје ичега недостојног молитве и, бојећи се и стидећи Бога Којему се молитвом приопштава, сместа одбацује сваку замку лукавога. Тако поступају мудри, свесни тога колико је зло да онај који је још мало пре разговарао са Богом и заискао од Њега да му се дају светост и целомудрије, пређе ђаволу, прими у душу своју срамотну насладу и дозволи да ступе демони у његов ум, којег је још мало пре посетио Бог и за који је благодат Духа Светога пројавила велико човекољубље и промисао. (*О молитви*, ПГ 50, 780)

НАПАДА УСАМЉЕНЕ

Обрати пажњу и на то куда је Дух Господ одвео Господа: не у град или на трг, него у пустињу. То је учинио зато што је хтео да привуче ђавола не само постом него и местом – ђаво напада онда, када нас види саме и препуштене себи самима. Тако је и на почетку живота он напао жену када ју је нашао саму и без мужа. Међутим, када нас види са другима у друштву, он нема исту смелост и тада не напада. Због тога треба непрестано да живимо у заједници како не бисмо лако пали у руке ђаволове. (*По Матеју*, ПГ 57, 209)

ПРИМЕР ПТИЦА

Птице, док високо лете, не хватају се лако. Тако и ти – док гледаш увис, ни у мрежу ни у какво искушење нећеш се лако дати ухватити. Ђаво је птицоловац. Гледај, зато, како да утекнеш од његових мрежа.

Онај који се вине у висине никада се више не може наслађивати житејским. Слично томе како нам се, када се попнемо на врх планине, и зидине и град чине малима, а људи који ходају по земљи подсећају нас на мраве, догодиће се и теби када се успнеш на висове хришћанске философије – ништа од онога што је на земљи неће моћи да те задиви, но ће ти се све чинити ништавним поређено са небесима: и слава и власт и богатство. Једнако су се тако и Павлу све красоте овога живота чиниле безначајним и бескорисним. Зато је и клицао говорећи: *Свет се мени разате* (Гал 6, 2), зато је и нама саветовао: *Мислите о ономе што је горе, а не што је на земљи* (Кол 3, 2). Горе? А шта је *горе*? Оно где су сунце и луна? Разуме се да не. Него шта? Где су архангели и ангели и Херувими и серафими? Не. Него? *Где Христос седи са десне стране Богу* (Кол. 3, 1).

Имајмо то стално на уму. Као што птице ништа немају од крила када их ухвате у мреже, него залуд лепршају отимајући се, тако ни ти немаш никакве користи од своје словесности када зла жеља загосподари тобом. Ма колико покушавао да утекнеш, роб си. Зато птице и имају крила да би побегле од мрежа. Зато људи и јесу словесни да би утекли од греха.

Како ћемо се, дакле, оправдати ако смо неразумнији од бесловесних животиња? Птица, када једанпут падне у мреже, па побегне, и јелен када падне у замку, па се избави, тешко да ће опет поновити исту грешку. Искуство је свакоме учитељ. А ми, међутим, ако и више пута паднемо у исти грех, опет ћемо пасти, те чак ни бризи и опрезу бесловесних животиња не подражавамо ми, који смо благословени словесношћу. (ПГ 49, 157)

КРОЗ ЖЕНУ ЈЕ ПОБЕДИО И ОД ЖЕНЕ ЈЕ ПОБЕЂЕН

Највише волим светковање спомена на мученике, а особито се радујем када је Христов војник који се прославља – жена. Што је сасуд слабији, већа је благодат, блиставији је венац, славнија је победа, али не због слабости подвижникове природе, него зато што ђавола сада побеђују оне које је једном он победио.

Кроз девојку, дакле, на почетку ђаво уби Адама, а касније девојком Христос завојшти и победи ђавола. Мач који је сам ђаво управио на нас сада му одсече змијску главу, а слично се догодило и Голгијату – и њега је праведни Давид ухватио и одсекао му главу његовим сопственим мачем. Женом је тада сатана победио човека, а сада је женом побеђен. То је било његово прво оружје, то је сада постало за њега разлогом његове погибљи – то оружје непобедиво. *(О празнику св. великомученице Дросиде, ПГ 50, 687)*

ЊЕГОВИ НЕПРИЈАТЕЉИ: ДЕЛА СВЕТЛОСТИ И ВРЛИНА

Као што сове не воле сунце и светлост, а воле ноћну таму, тако и бесови и њима прелашћени љубе лукавство и свако безакоње, а ненавиде врлину и дела светлости. Зато је довољно само да гране сунце, па да се сва зла распрше. *(На Исаију, ПГ 56, 39)*

ЂАВО НЕ ПРИСТУПА ТАМО ГДЕ ПОСТОЈИ ЗАКОН БОЖЈИ

Када ђаво види да је закон Божји уписан у души и да је срце човеково таблица од закона, он не приступа.

Тамо где су царска слова уписана не златном писаљком него Духом Светим у ум који љуби Бога и изблистава радост, ненавидник не само да не може да нам приђе, него издалека даје се у бег. Нема ничега страшнијег за њега од ума који промишља Божје и душе која не одлази од свога извора. Њу ништа пролазно не може да ражалости, разгневи или искуша је да се погорди, него у сваком злу она остаје једнако радосна и спокојна. *(По Матеју, ПГ 59, 38)*

НЕ ТРЕБА СЕ БАВИТИ НЕВАЖНИМ

Ђаво са свих страна непоштедно насрће на наше спасење. Треба, стога, да бдимо, да се не опуштамо и да се са свих страна осигурамо од његових напада – ако нађе и најмању прилику, тај неће оклевати да уђе и да нам поступно покаже сву своју снагу.

Али ако нас занима наше спасење, нећемо му дозволити да ма и у најтричавијем напредује, како бисмо сачували оно што је важно. Било би потпуно безумље дозволити да он покаже толику ревност око уништавања наше душе, а да ми за сопствено спасење не покажемо ни најмању бригу. *(По Јовану, ПГ 59, 137)*

ГРЕХ ЈЕ ГОРИ ОД ДЕМОНА

Није толико значајно да некога избавиш од демона, колико да га избавиш од греха. Демон нас не спречава да стекнемо Царство Небеско, него нам чак и помаже, мада у бити то не жели, умудрујући онога који га има, док нам грех неумитно затвара врата Царства Небеског.

Неко ће, можда, рећи: "Не дао ми Бог такво умудрење!" Ни ја то не желим, али потрпео бих и у жудњи за Христом.

Ако не изагна демон некога из Царства Небеског, грех свакако хоће, те је зато веће добротинство некога од тога избавити. Зато гледајмо да од тога сачувамо ближње своје, а пре њих и саме себе. Испитајмо немамо ли демона у себи. Испитајмо се са пажњом. Грех је тежи од демона, јер ненавидник нас само смирава. Зар нисте никада видели како изгледају бесоимани када се ослободе од своје бо-

лести – како су смирени, озбиљни, како су им лица испуњена срамом, како у њима нема дрскости, како не дижу очи и не смеју да гледају?

Није ли то необично: они се стиде због тога што су пострадали а ми не због тога што чинимо. Они се и недужни сраме, а ми, премда грешимо, не. То што они чине не да није зазорно, него заслужује не само милосрђе, човекољубље и опроштај, него и дивљење и похвалу, јер, премда се боре против таквога зла, све трпе са благодарењем. А ово што ми чинимо, не да је достојно осуде, муке, стида, сваковрсне казне, геене огњене, него није достојно икаквог снисхођења.

Видиш ли да је грех страшнији од демона? А ови од зала од којих страдају имају двоструку корист – умудрују се и постају благочестивији, а уз то знају да ће, уколико овде буду кажњени због својих сагрешења, чисти пред Господа отићи. (*На Дела*, ПГ 60, 292–293)

ДА НИЈЕ ГОСПОД СА НАМА...Рецимо и ово сада: *Да није Господ с нама, живе би нас прождрли* (Пс 124, 1–3). Шта би наш непријатељ могао да нам учини да Господ није са нама? Чуј шта Христос каже Симону Петру: *Симоне, Симоне, ево вас заиска сатана да вас веје као пшеницу. А ја се молих за тебе да вера твоје не престане* (Лк 22, 31). Ђаво је зла и незасита зверина и, да није стално зауздан, све би могао да растроји. А када би му било дато – као код Јова, коме је до темеља разорио кућу, испунио тело ранама, причинио силне жалости, уништио имање, децу одвео у гроб, тело испунио црвима, жену, пријатеље и слуге његове окренуо против њега – зар не би могао све да сатре, да га не сапињу небројене узе? (*На 131. псалм*, ПГ 55, 353)

ЗАШТО ГА БОГ НИЈЕ УНИШТИО

Неки питају: "Зашто Бог није одмах уништио онога који је обмануо човека?" Па и то је Господ уредио из велике бриге за нас. Да је онај мрзопакосник силом завладао, то би могло да има неке везе са овим о чему говоримо. Али ако је изгубио сву силу, а остаде му само власт да наговара на грех (а то да ли ћемо пристати – зависи од нас), зашто одбацујеш оно без чега ни венци славе не би могли да постоје? Штавише, и да је Господ знао да је наш непријатељ непобедив и да ће све уништити, а опет га пустио, ни тиме не би требало да се смућујеш. И тада би од нас зависило хоће ли се ђаво надвладати. Али ни то није довољно онима који желе да су неблагодарни.

А ако је много оних који су га победили и ако ће их још много и бити, зашто оне који тек треба да напредују у врлини и извојују славну победу лишаваш части? Бог је ђавола зато и оставио да га сатру они које је он победио. Зато ће његова казна коначно бити већа и донеће му тежу осуду.

Али рећи ће неко: неће сви моћи да га победе. Што то има са овим о чему говоримо? Па много је праведније да благородни добију прилику да покажу своју благородност, а да неблагородни буду кажњени због своје лењости, него да добри трпе због лоших. Онога који је сада лош не побеђује његов непријатељ, него сопствена равнодушност. Доказ томе је мноштво оних који су успели да победе ненавидника. Само тада би могли благороднима да нашкоде плахи и колебљиви, ако ови не би могли да покажу своје мужество.

То би било слично као када би неки судија, пред којим се налазе два борца, од којих је један спреман да се огледа са својим противником и да узме победнички венац, док други само гледа како да утекне од напора, раздвојио противнике и тиме правога борца лишио награде, а да битка није ни почела. Тиме је врли борац прошао горе него равнодушни који, опет, није малодушан због благородног супарника, већ због сопственога зла. Све се ово може применити и на то о чему говоримо. (ПГ 47, 432–434)

ДА НИЈЕ БОГ ДОЗВОЛИО, ЂАВО СЕ НЕ БИ ПРИБЛИЖИО АДАМУ

Кажу неки како, да Бог није дозволио, ђаво не би могао да приступи првome човеку и превари га. Али ни Адам онда не би могао да схвати колико је велико било добро што је имао и не би могао да

се избави ни од гордости која му је, без сумње, претила. Ако је већ судио о себи да је достојан толике части, очекујући још да постане и бог, шта се још не би дрзнуо да учини само да га није казна умудрила?

Претпоставимо да му ђаво није ни дао икакав савет, нити да је разговарао са Евом о Дрвету Живота. Да ли би они могли да остану безгрешни да се то није догодило? Не можемо то да тврдимо. Онај који је са толиком лакоћом поверовао у речи женине, све и да ђаво не постоји, врло брзо и без ичијега наговора могао би да почини грех. А то би за њега самога било разлогом за још тежу казну.

Није само ђавоља превара одредила наш живот, него је жена пала побеђена и сопственом жељом. И то нам показује Писмо када каже: *И жена видећи да је род на дрвету добар за јело и да га је милина гледати и да је дрво врло драго ради знања, узбра рода са њега и окуси га* (Пост 3, 6). То не говорим да бих ослободио ђавола од кривице за обману, него желим да покажем како наше прародитеље, да нису пали од своје воље, нико не би могао да обори. Онај који је толико лако од другог преварен и пре преваре мора да је проводио своје дане у немару и у лењости. Да је разговарао са неком душом која је сачувала духовну чистоту и будност, непоменик не би учинио толико. (ПГ 47, 435)

НЕ БОЈТЕ ГА СЕ

Не бој се, чедо, ђавола, па иако је бестелесан. Ни њему није сасвим лако војевати са тобом. Нико није немоћнији од онога кога Господ спутава, макар тај и немао телесну ипостас, као што нико није моћнији од онога који има слободу, па и у смртном телу.

Све сам ти ово сада рекао не да бих ђавола оправдао, него да бих вас избавио од лењости. И сам он жели да ми на њега бацимо одговорност за сопствене грехе, да бисмо, потхрањујући зле наде а чинећи сваковрсно зло, само увећали кривицу. Нама се не опрашта пребацивање кривице на њега због наших сопствених греха, као што ни Ева није нашла опрштај.

Немојмо ни ми тако чинити, него упознајмо добро себе како бисмо видели и где су нам ране, јер само ћемо тако моћи да одредимо чиме ћемо их лечити. Ко ни не зна да је болестан, неће ће се ни постарати за своје исцељење.

(*Онима који питају зашто ђаво није онемогућен...*, ПГ 49, 258–262)

БДИМО

Бдимо, дакле, јер што више се умножи наше духовно имање, мораћемо више и да се чувамо и да одбијемо његове нападе који ће са свих страна долазити. Привукавши благодат Божју владајући се најбоље што можемо, издигнимо се изнад стрела ђаволових. Лукава је то зверина и, не могући први пут да нас увуче у зло и преласти нас лажју, гледаће да други пут употреби против нас нешто још довитљивије.

То је зато што нас он ни на шта не сили – далеко од тога – него нас само прелашћује, а када види да не маримо – наговори нас на зло. (*На Постање*, ПГ 53, 205)

ДЕЈСТВУЈЕ ПОСТУПНО

Они који су желели да обману (Галате) нису чинили то брзоплето и непромишљено, него полако. Не удаљујући их од слова, настојали су да их удаље од суштине. Ђаво *тако* прелашћује – мреже никада не распиње тако да се виде.

А да су отворено говорили "бежите од Христа", Галати би умели да се сачувају од њих као од прелести и погубили. Али сада, оставивши их у вери коју су до тада имали а изврнувши Еванђеље, слуге

сатанине спокојно почеше да руше грађевину скривајући се иза онога што је проповедано као иза застора. (*Галатима*, ПГ 61, 621)

НЕ ЗНА ДА ЛИ ЋЕ ПОБЕДИТИ

... *Да вас како није искушао кушач* (1 Сол 3, 5)? Ненавидник искушава, а да не зна хоће ли победити.

Значи ли то да он напада и не знајући за исход, а да ми који знамо да ћемо се показати вишима од њега не бдимо неусипно?

А то да никада не зна хоће ли победити показано је у Јововом случају. Јер рече Богу лукави тај демон: *Ниси ли га ти оградио и кућу његову и све што има унаоколо? Али пружи руку своју и дотакни се свега што има, псоваће те у очи* (*Јов 1, 10–11*). Ђаволово је да искушава. Ако види да је човек слаб гледаће да га наговори, а види ли да је јак, брзо ће одступити. (*Солуњанима Прва*, ПГ 62, 417)

ПОНИЖАВА ЧОВЕКА

Има ли шта ниже од човека који је отпао од свога спасења и који за непријатеља има Бога целокупне творевине, шта жалосније од човека који се клања бездиханим стварима и обожава камење? Бог нас је узвео до толике части, а ђаво се постарао да свргне оне који у Бога верују у такво понижење у којем би их учинио мртвијим и од мртве твари. Зато и каже пророк: *Понизи се човек*. (*На Исаију, друга глава*, ПГ 56, 37)

КАДА СЕ ПОСЕБНО РАЗЈАРИ

Ђаво се највише озвери када нас види где пазимо на себе, те када примети да су дела добродетељи бројна и велика, побрине се да и пропаст учини страшнијом.

Стога човек који је смирен и који презире самога себе, макар му ђаво нешто и подметнуо и макар и пао морално, неће велику штету претрпети. Али онај који је досегао врх врлине, кога сви познају, у кога су сви погледи уперени и коме се сви диве, када падне по наговору ђаволском, његов пад и штета коју причини заједници – велики су. То не бива само зато што је сам пао са велике висине, него и зато што је учинио да многи од оних који су се угледали на њега падну у небригу.

Ако су се непријатељи намножили – и то је знак разрастања (семена) Еванђеља. Стога се тај лукави демон никада не разјари као када види да му се отимају многи од оних који раније беху оруђе његово. (*На Преу Коринћанима*, ПГ 61, 371)

ЊЕГОВО НАЈДЕЛОТВОРНИЈЕ ОРУЖЈЕ – ОЧАЈАЊЕ

Ниједно ђаволово оружје није тако моћно као очајање и ми му, стога, никада не причинимо толику радост када сагрешимо, колико када нас обузме очајање.

У случају човека који је пао у блуд видимо како се Павле далеко више од греха боји очајања. Он је управо зато, пишући Коринћанима, рекао следеће: *Свугде се чује да је блуд међу вама и то такав блуд какав се ни међу незнабошцима не помиње* (1 Кор 5, 1) (...)

(*О покајању*, ПГ 49, 278)

Обрати, дакле, пажњу на то колико се Павле боји очајања, великога оружја ђаволовог. Рекавши *потврдите љубав према њему*, додаје и разлог – *како тај не би био савладан од превелике жалости* (2 Кор 2, 7). Овца је, вели, у чељустима вучјим. Гледајмо, дакле, да је отмемо, пре него што зверина уграби и прождере уд наш. Брод је сада захватила буре. Покушајмо да га спасимо пре него што дође

до полома. Јер као што се, када се узгиба море и са свих страна подигну таласи, потопа кораб, тако се и душа, када је са свих страна сколи туга, брзо потапа, ако нема никога да јој пружи руку и избега је. И туга, која може да спасава од грехова, када је прекомерна – бива погубна.

А гле како се Апостол тачно изразио. Он није рекао: "Да га ђаво не уништи", него шта? *Да нам га обманом не уграби сатана.*

Како би показао, дакле, да је такав човек већ постао туђ ђаволу и да је својим покајањем себе учинио опет удом Христово стада, каже: *Да нам га обманом не уграби сатана* (2 Кор 2, 11). Јер ако таквим човеком ненавидник накнадно загосподари, он тада већ граби не свој, него наш сопствени уд и узима овцу из туђега тора, пошто се бивши грешник избегао од греха покајањем.

УЗИМА НАМ НАДУ У БОГА

Зато нам ђаво и намеће очајничке мисли како би нас лишио наде у Бога, те сигурне котве, потпоре нашега живота, руководиоца на путу ка небесима, спасења изгубљених душа. *Јер надом се спасосмо* (Рим 8, 24).

Тако та нада, која је као чврсти коноп закачен за небеса, држи душе наше и полако узноси оне који је се чврсто држе на висину, изнад валова житејских невоља.

А ако се неко занесе и испусти ту свештену котву, сместа ће пасти и удавити се у бездану зла.

Знајући то добро, лукави, увидевши да на савести имамо неку тежину која нам не дозвољава да се приклонимо делима таме, приступа и сам нам убацује очајничке помисли које су теже и од самога олова. А ако их примимо, тада ћемо се неминовно, када нас претегну наниже, одсећи од котве и погрузити се у бездан зла. (*Паломе Теодору*, ПГ 47, 279)

ОСМЕЉУЈЕ НА ГРЕХ

Гле шта ти ђаво учини. Знаш да постоје грех и покајање. Сагрешење је рана, покајање је лек. Управо што су за тело ране и лекови, за душу су грех и покајање. Док грех одликује стид, покајање одликује смелост.

Пази добро, молим те, на ово што ти се говори, како ти се не би догодило да одеш без користи. Дакле, постоје рана и мелем, грех и покајање. Рана је грех, мелем је покајање. Рана изазива гнојење, а лек га чисти. Грех изазива гнојење и стид, док покајање дарује смелост, слободу и чисти од сагрешења.

О чему је реч? Грех иде са стидом, док покајање следи смелост. Јеси ли разумео о чему ти говорим? Е, тај поредак обрнуо је сатана и удружио смелост са грехом а стид са покајањем (...).

Неко нешто злочини, а не срами се и не црвени да то каже? То је злодејство ђаволово. Када човек сагрешује, ненавидник не само да му не дозвољава да се постиди, него његов грех још и обзнањује. Али зато чини да се човек стиди покајања.

Два зла непријатељ чини: и на грех човека наведе и од покајања га удаљи. Зашто се стидиш *сада*? Када си блуднично ниси се срамио, а када узимаш лек и ослобађаш се греха – стидиш се? Требало је да се стидиш када си грешио. Ниси се постидео када си се показао грешним, а када си се показао праведним – јеси? (*О покајању*, ПГ 49, 338)

САГРЕШЕЊА НЕ ПОКАЗУЈЕ ОТВОРЕНО

Обуците се у свеоружје Божје, да бисте се могли одржати против лукавства ђаволскога (Еф 6, 11). Није рекао "против борбе са њим" или "против напада његових", него *против лукавства*. Јер непријатељ са нама не води ни једноставан нити отворен рат, него се бори лукавством.

Шта значи *лукавство*? Користити смицалицу значи некога обманом побеђивати.

Објаснићу на шта мислим. Непријатељ грех никада не представља очевидним. Идолопоклонство, на пример, никада не назива тим именом, него га различито представља и увек под некаквим покривалом. (*Ефесцима*, ПГ 62, 158)

ДАРУЈЕ НАС БЛАТОМ КАКО БИ НАМ УГРАБИО НЕБЕСА

Авај, како смо неразумни – мада очекујемо силна блага, и даље не можемо да се надивимо овом пролазном свету. А не увиђамо да је то злодејство ђавола који настоји да нас малим и привременим лиши великог и да нам да блато у замену за небеса. Он нам пружа само варку како би нас лишио истине. Ствара нам живе утиске у сну (јер такво је садашње добро), да би нас учинио сиромашнијима од свих када осване Дан.

Увидевши то, љубљени, бежимо од његовога лукавства. Бежимо да не бисмо били осуђени заједно са њим, како не би судија и нама рекао: *Идите од мене, проклетци, у огањ вечни који је припремљен ђаволу и ангелима његовим* (Мт 25, 41).

"Али Бог је човекољубив. Неће се то догодити", кажеш. Дакле, то је написано ни због чега? "Не", кажеш ти, "не само да би нам запретио да будемо целомудрени". Дакле, уколико не покажемо целомудрије, него истрајавамо у злу, реци ми – зар нас неће наказати? Значи ли да ни добре неће наградити? "Да", велиш ти, "јер човек који чини добро не гледа на награду". Значи ли да је само оно што је Христос говорио у вези са наградом истинито и да ће се сигурно догодити, док се оно што се односи на казне неће остварити? О, великога лукавства ђаволског! О, нечовечног ли човекољубља!

Па то је управо ђаволско расуђивање, будући да непријатељ, и када нам чини добро, чини га искључиво тако да ми од тога немамо никакву истинску корист и само како би нас ослабио. Знајући да страх од казне сапиње нашу душу као узде и удаљује нас од зла, ненавидник се бори и чини све како би искоренио из нас страх од казне и како бисмо убудуће неустрасиво хрлили у пропаст. (*О савршеној љубави*, ПГ 56, 287)

УВЕК ГОНИ ЉУДЕ БОЖЈЕ

Непријатељ гони душу моју (Пс 141, 3). Можемо претпоставити да је ово речено за Саула који је био псалмопојчев непријатељ и који га тада гоњаше, али у овим речима можемо да препознамо и ђавола – јер ђаво не престаје да гони људе Божје.

А како да се избавимо његовог прогањања? Да нађемо место на које он не може да уђе. А које је, питаш, то место? Које друго до небеса? Али како да узиђемо на небеса? Послушај Павла који каже да, премда још носимо плот, ми тамо можемо да живимо. Јер вели: *Тражите оно што је горе, где Христос седи са десне стране Бога* (Кол 3, 1). И опет: *Наше живљење је на небесима* (Фил 3, 20).

(*На 141. псалм*, ПГ 55, 440)

ЊЕГОВА ЛУКАВСТВА У ВРЕМЕ МОЛИТВЕ

Пошто, дакле, нема веће користи од оне коју стекну људи који се приближе Богу, не презримо молитву. Ти ћеш се тада са Њим помирити и обратити Му се мирније савести, Он ће ти лакше дати оно што тражиш када Га ти сам замолиш, када је срце твоје чисто, када твоје мисли прати целомудрије,

када га не молиш равнодушно као многи чији језик, додуше, изговара речи молитве, док ум блуди светом.

Све је то лукавство ђаволско. Пошто, дакле, зна да у часу молитве ми можемо да добијемо опроштење својих сагрешења, а желећи да нам загради приступ у луку молитве, он се подиже у тај час и удаљава наше мисли од речи молитве, како бисмо отишли са више штете него користи. (*На Велику Недељу*, ПГ 55, 527–528)

ВЕЛИКИ ДАР, ВЕЛИКИ И РАТ

Зашто непријатељ сада силовитије напада? Зато што је и рат ђаволов беспштеднији што је већа награда човека. Ако, дакле, *једнога* видевши у Рају није истрпео, реци ми – како ће поднети да гледа толике на небесима? Ти јеси разгневио зверину, али не бој се. Добио си велику силу, мач заострени. Прободи змију њиме. Бог је зато и допустио да се он разгневи на тебе како би ти опитно сазнао колико си јак. И управо као што најбољи учитељ гимнастике, када се узме да подучава неког запуштеног и немарног вежбача, не даје му ни трена да дахне него га стално подстиче да улази у окршаје како би му на делу показао колику му снагу даде, тако учини и Христос. Јер Он је заиста могао да обеснажи нашега непријатеља, али да би ти спознао силу Његове милости и величанство духовне силе коју си примио Крштењем, Он пушта непријатеља да се огледа са тобом, дајући ти тако многе прилике да зарадиш венце. (*Против тијанства и на Васкрсење*, ПГ 440–441)

ПРИКРИВА ГРЕХ СЛАДОШЋУ

Као што ловци прекривају земљом замку, тако и ђаво прекрива грехове светским насладама. Увек то држи на уму и брижљиво испитуј, те ако наиђеш на неки добитак не гледај само на њега него погледај пажљиво да се можда ту не крију смрт и грех. А ако видиш да су ту, бежи одатле.

Ако се, дакле, нађеш у прилици за радост и насладу, не гледај само на насладу, него пази да се негде у дубини ње не крије неко безакоње, па препознаш ли нешто такво, брзо се и далеко склањај. Ако нас неко саветује, а ласка нам и угађа, указује почести или шта слично, о свему томе ваља подробно размислити и сагледати са свих страна да не лежи у томе нека опасност за нас. И бежимо одатле брзо и без освртања.

Откако нас сазда, Бог је уредио да се све што ђаво смисли против нас окрене против њега самог и претвори у наше спасење.

Ево примера. Он прогна човека из Раја, а Бог човеку отвори небеса. Он човека удаљи од власти над земљом, а Бог му даде Царство Небеско и поседну га на царски престо. Бог нас тако увек дарује већим добрима од оних којих ђаво настоји да нас лиши. А тако чинећи, Он и непријатеља исцрпљује и нас учи да се не бојимо његових сплетака. (*На мученика Романа*, ПГ 50, 610)

ЊЕГОВА НЕМОЋ ПРЕД ХРИСТОМ

Када је, каже Свето Писмо, Христос огладнео, приступивши му, кушач рече: *Ако си Син Божји, реци да ово камење постану хлебови* (Мт 4, 5). Ђаво је својевремено имао прилику да чује и глас који дође са небеса и рече: *Ово је Син мој љубљени Који је по Мојој вољи* (Мт 3, 17). Он чу и Јована да толико сведочи о Њему као о Богу, а сам га виде где гладује као човек. Нађе се, дакле, немоћан. Нити је могао да поверује да је Христос просто човек, нити, опет, да прими да је Син Божји када Га виде где гладује. У недоумици својој, дакле, изговори речи сумње. И као што је, када се Адаму приближио на почетку људскога живота, измислио оно што не постоји како би сазнао истину, тако је учинио и овде. Када није сазнао савршено неисказиву тајну Божјега домостроја и који је његов циљ, сам је, приступивши Богочовеку, покушао да нађе другачији лукав начин на који би могао да сазна оно што је тајно и скривено. И шта каже: *Ако си Син Божји, реци да ово камење постану хлебови*. Није рекао "ако си гладан", него *ако си Син Божји*. То је рекао мислећи да ће Га преластити ласка-

њем. Зато је и прећутао глад да би га на тај начин коначно понизио. Не знајући величанство и драгоценост оних који су саздани тајном домостроја и мислећи да је бити само човек недостојно Христа, позвао се, ласкајући, само на Његову Божанствену част и достојанство.

И шта чини Христос? Посрамивши његову гордост и показавши да бити човеком није достојно стида, нити недостојно Његове премудрости, Он сам први помиње оно што је ђаво лукаво прећутао да би поласкао и каже: *Не живи човек о самом хлебу* (Мт 4, 4). Почине, дакле, од потреба стомака.

Али ти обрати пажњу на свирепост лукавога демона и на то одакле он то, имајући већ искуства, започиње борбу. Истим оним чиме је изгнао првога човека из Раја и натоварио га сваковрсном бедом и овде плете своју мрежу: мислим при том на незауздани стомак.

НАЈМОЋНИЈЕ КОРИСТИ НА КРАЈУ

Како Лука каже да је прошао свако искушење? Моје мишљење је следеће: набројавши најважнија искушења, он их је навео сва, јер и друга су садржана у њима. Страсти које су положене у темељ небројених других зала су стомакобесије, славољубље и среброљубље. Управо то знајући, наш крвник је најразорнију страст од свих, среброљубље, оставио за крај. И уистину мислим да је она прва од свих. Он је то, дакле, као последње сачувао, јер то је најснажнија међу страстима. непријатељ у рату са човеком следи тај закон: оно што је моћно и што поуздано може да уништи противника оставља за крај борбе. Управо то учинио је и Јову. Зато је и Лука, наводећи овде страсти почев од оних које се чине ништавним и безазленим, за крај оставио најпогубнију.

КАДА ГА ПОБЕДИШ, АНГЕЛИ ЋЕ ТЕ ПРИМИТИ

И гле, ангели Му приступише и служаху Му (Мт 4, 11). Док је напад трајао, Господ није допуштао да се ангели виде, да не би тако и плен удаљио. Али након што је Христа у свему проверио и дао Му да ђавола баци под ноге, они се појавише. Тај је пример дао како би и ти видео да ће и тебе, победиш ли непријатеља, ангели примити и послужити ти са истинским трепетом. Тако и Лазара, након што је претрпео врућицу, сиромаштво, глад и друге тегобе, узеше ангели и отидоше.

О томе сам већ говорио – да нам Христос сада пружа многе залогe онога чиме ћемо се и ми наслађивати.

И ДАНАС СЕ КОРИСТИ ИСТИМ СМИЦАЛИЦАМА

Када је, дакле, Господ већ све то учинио тебе ради, поревнуј мало и ти за победу. Ако ти приступи неко од слугу непријатеља нашега спасења и од оних који су му једномислени и, кушајући те, каже ти: "Ако си велик и достојан чуда, помери ову планину", немој се смутити и не бој се. Кротко му одврати и кажи му оно што је рекао и твој Господ: *Не искушавај Господа Бога свога*. А ако ти тај понуди власт и небројена блага а наложи ти да му се поклониш, опет остани мужествен. Јер то наш непријатељ није учинио само Владици свих нас, него свакодневно чини то и сваком слуги Владичином и то не само на планинама и у пустињама, нити увек непосредно он сам, него их не оставља ни у граду ни на тргу ни у судници, а често се користи људима који му се уподобише.

Шта, дакле, да чинимо? Да му уопште не придајемо значаја и да затварамо своје уши. Да га ненавидимо када нам ласка, а нарочито да га одбијемо када нам обећава више него што имамо. Јер и Еву је победио и причинио највећа зла онда када јој је пробудио наду да може имати и више од онога што јој сам Господ даде.

Он је наш непомирљиви непријатељ и рат који водимо је на вечни живот и вечну смрт. Али, авај, ми и даље не бринемо толико за сопствено спасење колико он ревнује за нашу пропаст.

ПРОТИВ НАС КОРИСТИ И НАШЕ БЛИЖЊЕ

Шта нам је чинити ако непријатељ узме лик нашега брата, неког познаника или пријатеља, наше сужнице – било кога од људи који чине наш свет – и каже нам нешто што не треба? Не примајмо непријатељев савет због особе која га даје, него га одбијмо јер је душегубан. Ненавидник често то ради – носи нечији састрадални лик и показује се као пријатељ, док бљује речи које су далеко погубније од отрова који убија тело. Јер ласкање, чији је циљ да нам нашкоди, његово је оруђе. А Божје је, опет, умудрење оно које увек бива на нашу корист. (*На Матеја*, ПГ 57, 210–214)

ЊЕГОВО ЛУКАВСТВО О ВАСКРЕСЕЊУ ХРИСТОВОМ

Будући да је васкрсење наша највећа нада, ђаво је на њега свом снагом ударио. Час сасвим гаси наду у то да васкрсења има, час каже да се оно већ догодило. Стога, пишући Тимотеју, Павле назива животом раном то зло мишљење, одлучно осудивши оне који га уводе говорећи: *Реч њихова као жива рана разједаће око себе, а међу онима који је шире су Именеј и Филит, који застранише од Истине, говорећи да је васкрсење већ било и руше веру неких* (2 Тим 2, 17). Некада су, дакле, слуге његове тако училе, а неки пут, опет, да тело не васкрсава него да васкрсење представља очишћење душе.

На све то наговарао их је онај лукави демон, јер не само да је хтео да уништи веру у васкрсење, него је желео и да покаже да је све оно што је нас ради учинио Христос – бајка. Јер када би људи веровали да нема васкрсења тела, он би их полако убедио и у то да ни Христос није васкрсао, те би их, без сумње, поступно увео и у погубну заблуду да Христос нити је дошао на земљу, нити је учинио шта је учинио.

Све је то злодејство ђаволово. Зато га Павле и назива лукавим, јер тај не показује одмах шта жели да учини, како зло не би било очигледно, него често мења и свој облик и своје намере. И као што непријатељ, ако је лукав, поткопа кришом бедеме града који жели да освоји, тако чини и ђаво. Зато, откривши мреже ђавоље и препознавши његове лукаве заседе, овај чудесни и велики човек, Апостол Господњи, рече: *Добро знамо његове науме* (2 Кор 2, 2). Он у овој посланици сасвим разобличава превару непријатељеву и обзнањује његове науме, све их непогрешиво наводећи. (*На Прву Коринћанима*, ПГ 61, 321–322)

УТОКА У ВРЕМЕ РАТА

Ђаво је твој непријатељ и противник, а уколико знаш шта ти непријатељ чини, знаћеш и да се заштитиш.

Рекосмо већ да ђаво не влада силом нити нас ни на шта принуђује. Када би тако било, све би нас погубио. Да бисмо то показали, навели смо пример свиња, на које се бесови нису усудили да навале пре него што су добили дозволу од Господа (Мт 8, 31). Исто би и са говедима и овцама Јововим, јер ни њих ђаво није могао да погуби док није добио власт с више (Јов 1, 12). Прво што смо, дакле, видели је да он не влада силом, нити каквом принудом, али и да, мада неке и победи обманом, не успева да порази целокупно човечанство. И опет смо као пример навели подвижника Јова, против којег је мрзитељ нашега спасења употребио небројене смицалице, али ипак није успео да га победи, те одступи побеђен.

Остаје, дакле, још једно питање. Многи, премда се ђаво нама не намеће силом, него као једино оружје користи превару, опет тврде да би било пожељније да га ипак нема. Јер иако је Јов уистину победио, Адам ипак беше обманут и побеђен од ђавола. А да је ђаво побеђен једном заувек, ни Адам никада не би био поражен. Али сада, ето, кад је остао, њега победи један, али он победи многе. Њега победе десеторица, али хиљаду надвлада и погуби он. А да га је Бог на време уништио, ни хиљаде људи не би гинуле.

Шта рећи на ово? Они који побеђују далеко су достојнији поштовања од оних који бивају побеђени, па нека је других и много а првих мало. Јер каже Свештено Писмо: *Бољи је један који чини вољу Божју него хиљаде неправедних* (Прем. Сир. 16, 1–4). Осим тога, да је противник погубљен, од његовога уништења и сами победник имао би само штету – ако оставиш противника да постоји, лењиви неће страдати због делатних и достојних, него због сопственога немара. Али ако уклониш противника, тада ће мудри трпети због лењивих, неће више моћи да покажу своју силу и остаће без прилике да приме венце славе.

Можда нисте разумели ово што вам рекох? Покушају да будем јаснији.

Замислимо неког јаког и опасног човека и двојицу јунака који треба да се са њим огледају. Један од те двојице пропао је и раслабио се због стомакобесија – запустио се и омлитавио. А други, опет, неуморно вежба, крепак је и проводи време у вежбаоници, чинећи све што треба. Ако, дакле, уклониш противника, коме би од ове двојице нашкодио? Да ли лењивом и равнодушном или мудро и честољубивом који се толико потрудио? Ако уклониш противника, лењивац ће бити крив што се трудољубиви није овенчао, док сам, макар противник и остао, ништа не трпи због мудрога и честољубивог, јер би ионако пао због сопственога немара и слабости.

ЗАШТО СЕ НАЗИВА ЂАВОЛОМ

Оставимо се, дакле, осуђивања ђавола који уистину јесте веома лукав, али не по својој природи, него по настројењу и по своме расуђивању. То да ђаво није по природи зао, можеш да видиш и по томе како се зове. Он се назива клеветником, јер је клеветао и потказивао човека код Бога говорећи: *Еда ли се узалуд Јов боји Бога? Него пружи руку своју и дотакни се свега што има, псоваће те у очи* (Јов, 1, 9, 11). Уз то, оклеветао је и Бога код човека, говорећи: *Огањ Божји спаде са неба и спали ове и момке и прождре их* (Јов 1, 16). Покушао је да убеди кротког слугу Господњег Јова да је тај неправедни рат кренуо са небеса, како би окренуо слугу против Господара и Господара против слуге. Он, додуше, није успео у томе, него је само покушао. Зато када видиш другога слугу да се успротивио Владици, Адама који се окренуо од Бога јер је поверовао у клевету, знај да му није ђаво дао своју снагу, него да је само искористио небригу и лењост нашега праоца.

Зато је и назван клеветником, али, понављам, то што клеветне или не клеветне није део његове природе, него нешто што није од искони, што се дешава и престане да се дешава. Ништа од тога није у његовој природи ни у суштини.

Јасно ми је да је ово о суштини, природи и пролазности многим неразумљиво, али има и таквих који могу да схвате и оно што има неприступачнији смисао. Због таквих ово и казах.

ЗАШТО СЕ НАЗИВА ЛУКАВИМ

Ево тумачења још једног његовог имена на којем ћете моћи да видите да се ни то не односи нити на природу, нити на суштину ђаволову. Називају га, дакле, лукавим и злим. Ни лукавство није својство природе, него представља производ произвољења, јер и тога неки пут има а неки пут не. Зато ми не реци да оно у њему остаје заувек, јер ни код њега оно није отпочетка, него је дошло касније и то је разлог зашто се он назива *отпадником*. Али док су многи људи само лукави, он се назива лукавим по преимућству.

Зашто се, дакле, назива таквим? Зато што, када виде какве части је човек удостојен, сместа га је узненавидео недужног због блага која је уживао. И има ли шта горе од зла које је узрок таквоме рату и омрази?

ДОКАЗИ ПРОТИВ ПОГРЕШНОГ РАСУЂИВАЊА:

а) Творевина

Оставимо, међутим, по страни ђавола и дотакнимо се питања творевине, како бисмо увидели да узрок нашега зла, ако подробније погледамо, и није ђаво и да бисмо схватили да онај чија је жеља ослабила, који је равнодушан и немаран, пада у бездан и гине све и да ђавола нема.

Ђаво је лукав. Сви то знају и сви тако исповедају, али добро пази и на ово што ћу ти сада рећи. Ипак је то питање о којем често бивају расправе и у вези са тим често се води велика борба, не само између верних и неверних, него и између самих верних. А то је уистину жалосно.

За ђавола, дакле, сви су сагласни да је лукав. А шта да кажемо, опет, за ову чудесно лепу творевину? Зар је и творевина зла? Па ко је толико хулан да то каже? Ко је толико безуман па да оптужи творевину? Шта, дакле, на то рећи – јер творевина није зла, него је красотна и представља доказ Божје премудрости и силе и Његовога човекољубља.

Зато чуј како се диви пророк говорећи: *Како се узвеличаше дела Твоја, Господе, све си премудрошћу створио* (Пс 103, 24)! Не диви се он ничему посебно, него трепери пред непојамношћу премудрости Божје. А да ју је Господ начинио толико красном и великом ради користи, чуј Свештено Писмо где каже: *У величанству и красоти створенога света види се и Творац његов* (Сир. 13, 5). Чуј и Павла: *Јер што је на Њему невидљиво, од постања света умом се на створењима јасно види* (Рим 1, 20). Сваки од оних који су са Господом беседили схватао је да нас и сама творевина води богопознању и да и она доприноси томе да ми познамо свога Владикау.

Хоћемо ли, дакле, ако видимо да је та дивна и чудесна творевина постала узроком сваковрсног бешчашћа, оптужити њу? Никако, али нећемо оправдати ни оне који не користе лек како је прописано.

Како, дакле, да буде узрок бешчашћа она која нас води богопознању? *Залудеше у својим умовањима и потамне неразумно срце њихово... и више твар него Творца поштоваше и послужише јој* (Рим 1, 21, 25). Нигде ту не помиње се ђаво, нигде демони, него једино творевина која је свима дата за учиљењу богопознања. А како то она поста узроком бешчашћа? Не јер је таква по природи, него захваљујући немару људском.

б) Удови нашега тела

Дакле, реци ми, зар ћемо да уништимо творевину? И зашто говорим само о њој? Можемо да расудимо о томе и на деловима сопственога тела, јер, ако се не чувамо, наћи ћемо да и они могу да постану узроком наше пропасти, али не по својој природи него због нашега немара.

Опомени се, молим те, како ти је око твоје дато да прославиш Творца гледајући творевину. Али ако га не употребљаваш како ваља, око ти постаје виновником прелјубе (Мт 5, 28). Језик ти је дат да прослављаш Творца и славословиш Га. Али ако не пазиш, он ти бива оруђем хуле (Јак 3, 5–12). Руке су ти дате да их у молитви подижеш. Али ако не пазиш, пружићеш их на крађу. Ноге су ти дате да хиташ на добра дела. Али ако си равнодушан, могу те одвести на злодело.

Видиш ли како слабоме све штети? Видиш ли да слабога и спасоносни лекови воде у смрт и то не због њихове природе, него због његове слабости? Бог је створио небо како би се ти задивио творевини и поклонили се Владици, мада има и таквих безумника који се, оставивши Бога, поклонили самоме небу.

в) Крст Господњи

И зашто опет говорим о творевини? Шта би спасоносније могло да постоји од крста? Али крст слабима поста саблазан. *Јер је реч о крсту лудост онима који гину, а сила Божја нама који се спасава-*

мо (1 Кор 1, 18). И опет: *А ми проповедамо Христа распетог, Јудејима саблазан, а Јелинима лудост* (1 Кор, 1 23).

г) Апостоли

Би ли могло да постоји просветљеније учење од Павловог и апостолског? Али и сами Апостоли многим се нађоше као мирис смрти. Јер каже: *Једнима мирис смрти за смрт, а другима мирис живота за живот* (2 Кор, 2, 16). Видиш ли, дакле, да слабоме у вери штети и Павле, док силном ни ђаво не може ништа?

д) Христос

Прословимо сада нешто и о Христу. Може ли шта да се сравни са спасењем које нам Он устроји? Шта је икада на свету било потребније од Његовога Доласка? Али тај спасоносни и свету неопходни долазак многим поста узроком страдања. Јер каже сами Господ: *Ја дођох да судим овоме свету, да који не виде виде и који виде да постану слепи*. Шта кажеш на то? Светлост поста узроком слепила? Није светлост узроковала слепило, него су за то криве немоћне очи душа наших које нису могле да приме светлост.

ђ) Како нам користи?

Виде ли ти како слабоме са свих страна и све штети, док је јакоме све на корист? Јер и напретку и пропадању узрок је у настројењу душе и свакоме ће судити сопствена слобода.

То да је ђаво веома користан за нас, ако га употребимо како треба, показали смо више пута и у Јововом случају. Али то нам је рекао и Павле који, пишући о оном блуднику, каже следеће: *Да се такав преда сатани на мучење тела како би се дух спасао у дан Господа Исуса* (1 Кор 5, 5). Ето како ђаво постаде узроком спасења, али не по својој вољи, него мудрошћу Апостоловом. Јер, управо као што лекари користе змије, одстранивши им делове који садрже отров у припремању такозваних животињских лекова, тако учини и Павле. Он је узео све што је потребно од покорне ђаволске, а остало је одбацио.

Да би схватио то да ђаво није заиста узрок спасења, него да се, напротив, труди свом снагом да погуби и прождере човека и да је Апостол само својом мудрошћу успео да га победи, чуј шта каже у Другој посланици Коринћанима за онога блудника: *Потврдите љубав према њему, како не би био савладан од превелике жалости и да нас обманом не уграби сатана* (2 Кор 2, 8, 7, 11). Уграбимо човека из чељусту звери. А зашто Апостол често помиње ђавола као мучитеља? Зато што мучитељи кажњавају кривце не колико сами желе, него колико им дозволе судије.

Јеси ли видео докле се у сазерцању узнео Апостол? Он који је имао телесну ипостас суочио се са бестелесним мучитељем и учинио ђаволу оно што и наш заједнички Господ, Који је ђаволу рекао следеће за Јова: *Ево ти га у руке, али му душу чувај* (Јов 2, 6). Господ је поставио, дакле, границу и меру казне, како се зверина која је сурова и неумољива не би преко мере разгневила. То чини и Апостол. Када предаде блудника ђаволу, каза му: *на мучење тела*. Дакле, запретио је непријатељу да му се не косне душе. Видиш ли колика је власт слуге Господњег? (ПГ 49, 258–262)